

The Procedural Difference between the Main Third-Party Intervention and Derivative in the Preliminary Stage and Reconsideration

Majid Aziziyani¹

1. PhD in Private Law, Faculty of Law, University of Judicial Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran.

Email: majidaziziyani@gmail.com

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

Publisher:
Shahr-e Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:
Original Research

DOI:
10.48300/JLR.2023.326337.1936

Received:
4 October 2022

Accepted:
7 January 2023

Published:
5 September 2024

A B S T R A C T

Judicial supervision is considered as integral part of the process. In two legal systems of Iran and France, these two Fights are acceptable in the appeal stage. A comparative study of the two entities in the two legal systems shows that in most rules they are similar and there are slight differences between them. Third-party involvement in the appeal stage is one of the exceptions to the principle of prohibition of interference by persons other than the parties to the case The deadline for a third-party litigation in Iran is until the end of the first hearing, while in France until the end of the investigation. The condition of acceptance of a lawsuit in France is the transformation of the lawsuit. The transformation of litigation occurs when new facts of truth or a are discovered. The jurisdiction of a judge to obtain a third party under certain conditions in French law is another

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

difference with Iran, while in Iran this is not possible. Some of the rules of third party intervention in the appeal stage are not mentioned in the law and must be determined by law. Third-party Claims in French law are admissible upon termination.

Keywords: Third-Party Claims, Third-Party Involvement in Appeal Stage, Competence, Court Supervision, Litigation Parties.

Funding: The author(s) received no financial support (funding, grants, and sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author contributions:

Majid Aziziyani: Conceptualization, Methodology, Software, Validation, Formal analysis, Investigation, Resources, Data Curation, Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing, Visualization, Supervision, Project administration.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:

Aziziyani, Majid. "The Procedural Difference between the Main Third-Party Intervention and Derivative in the Preliminary Stage and Reconsideration". *Journal of Legal Research* 23, no. 58 (September 5, 2024): 631-654.

Extended Abstract

Judicial supervision is considered as integral part of the process. In two legal systems of Iran and France, these two Fights are acceptable in the appeal stage. A comparative study of the two entities in the two legal systems shows that in most rules they are similar and there are slight differences between them. Third-party involvement in the appeal stage is one of the exceptions to the principle of prohibition of interference by persons other than the parties to the case The deadline for a third-party litigation in Iran is until the end of the first hearing, while in France until the end of the investigation. The condition of acceptance of a lawsuit in France is the transformation of the lawsuit. The transformation of litigation occurs when new facts of truth or a are discovered. The jurisdiction of a judge to obtain a third party under certain conditions in French law is another difference with Iran., while in Iran this is not possible. Some of the rules of third party intervention in the appeal stage are not mentioned in the law and must be determined by law. Third-party Claims in French law are admissible upon termination. France, these two Fights are acceptable in the appeal stage.

A comparative study of the two entities in the two legal systems shows that in most rules they are similar and there are slight differences between them. Third-party involvement in the appeal stage is one of the exceptions to the principle of prohibition of interference by persons other than the parties to the case The deadline for a third-party litigation in Iran is until the end of the first hearing, while in France until the end of the investigation. The condition of acceptance of a lawsuit in France is the transformation of the lawsuit. The transformation of litigation occurs when new facts of truth or a are discovered. The jurisdiction of a judge to obtain a third party under certain conditions in French law is another difference with Iran., while in Iran this is not possible. Some of the rules of third party intervention in the appeal stage are not mentioned in the law and must be determined by law. Third-party Claims in French law are admissible upon termination. A comparative study of the two entities in the two legal systems shows that in most rules they are similar and there are slight differences between them. Third-party involvement in the appeal stage is one of the exceptions to the principle of prohibition of interference by persons other than the parties to the case The deadline for a third-party litigation in Iran is until the end of the first hearing, while in France until the end of the investigation. The condition of acceptance of a lawsuit in France is the transformation of the lawsuit. The transformation of litigation occurs when new facts of truth or a are discovered. The jurisdiction of a judge to obtain a third party under certain conditions in French law is another difference with Iran., while in Iran this is not possible. France, these two Fights are acceptable in the appeal stage. A

comparative study of the two entities in the two legal systems shows that in most rules they are similar and there are slight differences between them. Third-party involvement in the appeal stage is one of the exceptions to the principle of prohibition of interference by persons other than the parties to the case. The deadline for a third-party litigation in Iran is until the end of the first hearing, while in France until the end of the investigation. The condition of acceptance of a lawsuit in France is the transformation of the lawsuit. The transformation of litigation occurs when new facts of truth or a are discovered. The jurisdiction of a judge to obtain a third party under certain conditions in French law is another difference with Iran., while in Iran this is not possible. Some of the rules of third party intervention in the appeal stage are not mentioned in the law and must be determined by law. Third-party Claims in French law are admissible upon termination. France, these two Fights are acceptable in the appeal stage.

A comparative study of the two entities in the two legal systems shows that in most rules they are similar and there are slight differences between them. Third-party involvement in the appeal stage is one of the exceptions to the principle of prohibition of interference by persons other than the parties to the case. The deadline for a third-party litigation in Iran is until the end of the first hearing, while in France until the end of the investigation. The condition of acceptance of a lawsuit in France is the transformation of the lawsuit. The transformation of litigation occurs when new facts of truth or a are discovered. The jurisdiction of a judge to obtain a third party under certain conditions in French law is another difference with Iran, while in Iran this is not possible.

تفاوت فرایندی دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی در مرحله بدوی و تجدیدنظر

مجید عزیز یانی^۱

۱. دکترای حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری دادگستری، تهران، ایران.
majidaziziyani@gmail.com

چکیده:

بررسی تفاوت فرایندی دعوی ورود ثالث چه به صورت اصلی چه به صورت تبعی در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر از موضوعات مبتلابه نظام حقوقی قضایی محسوب می‌شود. ورود شخص ثالث در دعوی چه در مرحله بدوی چه تجدیدنظر از استثنائات اصل نسبی بودن و مخالف اصل ممنوعیت دخالت اشخاصی غیر از طرفین پرونده است. ورود ثالث دارای دو وضعیت اصلی و تبعی از حیث مستقل یا وابسته بودن حق ثالث نسبت به طرفین دعوی است. دعوی ورود ثالث دارای تشریفات و آیین رسیدگی خاص بوده و قابلیت طرح خواسته جدید توسط ثالث در دعوی فوق‌الذکر بر حسب اصلی یا تبعی بودن کاملاً متفاوت است. در حقوق فرانسه نیز وارد ثالث در مرحله پژوهش دارای شرایط متفاوتی است. در مقاله حاضر به مطالعه تطبیقی قواعد ورود ثالث در حقوق ایران و فرانسه پرداخته شده است. هدف از مطالعه تطبیقی، بررسی قواعد حاکم در دو سیستم حقوقی ایران و فرانسه و انتخاب قواعد با کارایی بهتر و روش تحقیق در مقاله حاضر، با

کپی رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز 4.0 Creative Commons Attribution Non-Commercial License منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.

پژوهش‌های حقوقی

نوع مقاله:
پژوهشی

DOI:

10.48300/JLR.2023.326337.1936

تاریخ دریافت:
۱۲ مهر ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:
۱۷ دی ۱۴۰۱

تاریخ انتشار:
۱۵ شهریور ۱۴۰۳

بررسی مبانی حقوقی و قضایی، به سبک تحلیلی توصیفی با شیوه کاربردی است.

کلیدواژه‌ها:

ورود ثالث، دخالت ثالث در تجدیدنظر، صلاحیت، نظارت دادگاه، طرفین دعوی.

حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان:

مجید عزیزیانی: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، استفاده از نرم‌افزار، اعتبارسنجی، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نظارت بر داده‌ها، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، نوشتن - بررسی و ویرایش، تصویرسازی، نظارت، مدیریت پروژه.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

عزیزیانی، مجید. «تفاوت فرایندی دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی در مرحله بدوی و تجدیدنظر». مجله پژوهش‌های حقوقی ۲۳، ش. ۵۸ (۱۵ شهریور ۱۴۰۳): ۶۳۱-۶۵۴.

مقدمه

مداخله ثالث در دادرسی دو شق دارد. شق اول دخالت ارادی است که ثالث با اختیار خود وارد دادرسی می‌گردد و ورود ثالث نام دارد. شق دیگر دخالت اجباری است که ثالث را بدون اراده وی فرا می‌خوانند و جلب ثالث نام دارد که دعوی اخیر از موضوع مقاله حاضر خارج است. در ق.آ.د.م قواعد دعوی ورود ثالث در مواد ۱۳۰ الی ۱۳۴ تصریح شده است. مطابق ماده ۱۳۰ ق.آ.د.م «هرگاه شخص ثالثی در موضوع اصحاب دعوی اصلی برای خود مستقلاً حقی قائل باشد و یا خود را در محق شدن یکی از طرفین ذی‌نفع بداند، می‌تواند تا وقتی که ختم دادرسی اعلام نشده است، وارد دعوا گردد». در ادامه این ماده اجازه ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر داده شده است. ورود ثالث، استثنائی بر اصل ممنوعیت دخالت اشخاص غیر از طرفین پرونده می‌باشد. ورود ثالث بر حسب ماده اخیرالذکر در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر تا قبل ختم دادرسی امکان‌پذیر است. وارد ثالث در مرحله تجدیدنظر با وارد ثالث در مرحله بدوی دارای شرایط متفاوتی است. در مرحله تجدیدنظر ثالث در مرحله بدوی غایب بوده است و حضور نداشته است در حالی که وارد ثالث در مرحله تجدیدنظر با یک حکم صادرشده روبه‌رو است.

در خصوص مقاله حاضر تاکنون از حیث بررسی فروض و تشریفات دعوی ورود ثالث در مقاطع قبل و بعد از ختم دادرسی در حقوق ایران و فرانسه هیچ‌گونه تحقیقی با این کیفیت صورت نگرفته است و عمده مقالات در خصوص بحث کلی دعوی ورود ثالث است و تحلیل مناسبی پیرامون طرح دعوی یادشده در مقطع قبل و بعد از ختم دادرسی صورت نگرفته است. همچنین تحلیل مناسبی در خصوص تمایز دعوی ورود ثالث در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر صورت نگرفته که در بند اول در مورد شرایط مداخله ثالث در ورود ثالث اصلی و تبعی، بند دوم در مورد آیین رسیدگی و تشریفات آن، در بند سوم در مورد تأثیر رد دعوی اصلی بر دعوی ورود ثالث و در بند چهارم در مورد طرح دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی تحقیق صورت گرفته است. مقاله حاضر به تمامی موضوعات و شبهات مطروحه در این مورد پرداخته است.

۱ - شرایط مداخله ثالث در ورود ثالث اصلی و تبعی

وارد ثالث در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر امکان ورود دارد. وارد ثالث در مرحله تجدیدنظر فردی است که در مرحله بدوی در رسیدگی نبوده است و با توجه به صدور حکم به ضرر وی وارد رسیدگی می‌گردد. مطابق ماده ۱۳۰ ق.آ.د.م، ثالث در ورود به دعوا دو وضعیت دارد؛ وضعیت اول حالتی است که ثالث

برای خود در دعوی مطروحه مستقلاً حقی قائل باشد که به این حالت ورود ثالث اصلی یا استقلالی گویند.^۱ وضعیت دیگر حالتی است که ثالث به عنوان مستقل، حقی در موضوع دعوا ندارد بلکه خود را در محق شدن یکی از طرفین دعوا ذی نفع می‌داند که به آن ورود ثالث تبعی گفته می‌شود. در مورد ثالث اصلی، خواهان ادعای حق مستقلی می‌نماید و ممکن است به عنوان خواهان علیه یکی از طرفین یا هر دوی آنها طرح دعوا نماید. در ورود ثالث تبعی، ثالث با دو هدف ممکن است وارد دعوا گردد. اول اینکه به عنوان کمک کار و ناظر دعوا وارد شود و در صورت ضعیف بودن دلایل طرفی که می‌خواهد به او کمک کند دلایل قوی‌تری ارائه نماید. دوم اینکه جلوی تبانی طرفین دعوا علیه خود را بگیرد که به این بخش ورود استحضاطی می‌گویند.^۲ قسم اخیر دعوی ورود ثالث طاری (استحضاطی) در ظاهر و به دلیل وابسته نبودن به یک از طرفین دعوی اصلی، دارای شباهت با ورود ثالث اصلی است؛ اما تفاوت آنها در این است که وارد ثالث تبعی، خواسته‌ای مستقل از طرفین دعوی اصلی ندارد و ادعای حقی در این خصوص مطرح نکرده است و تنها از تبانی و تضییع احتمالی حقوق آینده خود واهمه دارد. بررسی تفاوت فرایندی دعوی ورود ثالث چه به صورت اصلی، چه به صورت تبعی در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر که در ادامه به آن پرداخته می‌شود از اهمیت زیادی برخوردار است.

۱-۱- ورود ثالث اصلی

ورود ثالث اصلی، دعوی را از جهت موضوع و اطراف گسترش می‌دهد؛ یعنی هم اطراف دعوا را زیاد می‌کند و هم خواسته جدید به دعوا اضافه می‌گردد. ثالث اصلی در مرحله تجدیدنظرخواهی باید به عنوان خواهان وارد گردد و تمام تشریفات قانونی را به عنوان خواهان رعایت نماید. بر خلاف ورود ثالث تبعی، وارد ثالث اصلی یک خواهان به تمام معنا است که خود را دارای حق مستقلی در دعوا می‌داند. اگر دعوی ورود ثالث در مرحله بدوی توسط دادگاه بدوی مورد پذیرش قرار نگیرد و رد شود، سپس دادگاه تجدیدنظر آن را در مقام رسیدگی تجدیدنظرخواهی مورد پذیرش قرار دهد، باید خود به این دعوا توأم با دعوی اصلی رسیدگی نماید.

دو شرط اساسی برای رسیدگی به دعوی ورود ثالث در مرجع بدوی و تجدیدنظر وجود دارد. این شروط در ماده ۱۳۳ ق.آ.د.م ذکر شده‌اند.

۱. عبدالله شمس، آیین دادرسی مدنی، جلد اول، چاپ یازدهم (تهران: انتشارات دراک، ۱۳۸۵)، ۴۳.

۲. عبدالحسین علی‌آبادی، موازین قضایی هیئت عمومی دیوان عالی کشور، جلسه چهارم (تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۴)، ۸۱.

شرط اول این است که وارد ثالث با هدف تبانی با طرف دیگر یا تأخیر در رسیدگی اقامه دعوا نکرده باشد. در صورت احراز این هدف دادگاه دعوی ثالث را از دعوی اصلی تفکیک نموده و به هر یک جداگانه رسیدگی می‌کند. در این حالت فروض مختلفی قابل تصور است. در صورتی که دعوی فرعی ورود ثالث در صلاحیت ذاتی دادگاه تجدیدنظر نباشد، مبادرت به ارسال پرونده به مرجع صالح می‌نماید و پرونده اصلی را تا حصول نتیجه پرونده مذکور در صورت عدم امکان رسیدگی بدون حصول نتیجه با قرار اناطه متوقف می‌نماید. البته در صورتی که مرجع تجدیدنظر صلاحیت محلی نداشته باشد، با توجه به ذیل ماده ۱۳۳ ق.آ.د.م مانعی در رسیدگی به دعوی ورود ثالث نیست.

شرط دوم مطابق ماده ۱۳۳ ق.آ.د.م این است که رسیدگی به دعوی اصلی منوط به رسیدگی به دعوی ثالث باشد، لذا در صورتی که رسیدگی به دعوی اصلی تجدیدنظرخواهی منوط به رسیدگی به دعوی ورود ثالث نباشد، دادگاه تجدیدنظر آنها را از یکدیگر تفکیک نموده و به هرکدام جدا رسیدگی خواهد نمود.

در حقوق فرانسه نیز امکان طرح دعوی ورود ثالث وجود دارد. لکن مطابق ماده ۳۲۶ ق.آ.د.م فرانسه «اگر دخالت شخص ثالث بیم ایجاد تأخیر در صدور رأی نسبت به تمام دعوا را ایجاد کند، دادرسی ابتدا نسبت به تمام دعوی اصلی رأی صادر می‌کند و سپس نسبت به مداخله رأی می‌دهد». در حقوق فرانسه نیز دعوی ورود ثالث (دخالت ارادی) مطابق ماده ۳۲۸ ق.آ.د.م به دو قسم اصلی و تبعی تقسیم گردیده است. در ماده ۳۳۹ قانون مذکور به تعریف دعوی ورود ثالث اصلی پرداخته است. مطابق این ماده «دخالت (ورود) اصلی است هنگامی که ثالث ادعایی را به نفع خود مطرح می‌کند. این دخالت قابل پذیرش نیست مگر در صورت وجود حق اقدام برای مدعی نسبت به آن ادعا».^۳

۱-۲- ورود ثالث تبعی

وارد ثالث تبعی برای خود حق مستقلی قائل نیست و تنها خود را در محق شدن یکی از طرفین دعوا ذی‌نفع می‌داند. لذا خواهان در دعوی ورود ثالث تبعی خواهان به معنای تام نیست و همه شرایط لازم برای خواهان ورود ثالث اصلی در اینجا رعایت نمی‌گردد. البته شرایط کلی اقامه دعوا باید رعایت گردد ولی در خصوص ذی‌نفع بودن و ارتباط با دعوی اصلی تفسیر موسع صورت می‌گیرد؛ زیرا وارد ثالث اصلی دارای حق مستقلی نیست که شرط ذی‌نفعی به معنای اخص لازم و ضروری باشد و تنها برای تقویت ادله اصحاب دعوی ورود می‌کند. از سویی چون وارد ثالثی تبعی دارای خواسته‌ای مستقل از

۳. حسن محسنی، آیین دادرسی مدنی فرانسه، چاپ دوم (تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۱)، ۱۷۱-۱۷۲.

دعوی اصلی نبوده و اساساً خواسته به غیر از تقویت ادله طرفین دعوی اصلی مطرح نمی‌کند، شرط مرتبط بودن با دعوی اصلی منتفی و سالبه به انتفای موضوع است، زیرا شرط مرتبط بودن دعوی طاری (از جمله ورود ثالث) با دعوی اصلی، حسب مواد ۱۰۳ و ذیل ۱۴۱ ق.آ.د.م این است که نخست خواسته‌های دو دعوی اصلی و طاری متمایز از هم ولی ناشی از یک منشأ باشد. دوم اتخاذ تصمیم در یکی مؤثر در دیگری باشد. در حالی که در دعوی ورود ثالث، شرط اول (خواسته‌های متمایز) مفقود و اساساً خواسته‌ای مطرح نمی‌شود. به عبارتی وارد ثالث تبعی بدون هیچ محدودیتی و حتی بدون رعایت دو شرط مربوط به مرتبط بودن دعوی به‌راحتی وارد دعوی اصلی شده و در جهت تقویت ادله یکی از اصحاب دعوی اصلی اقدام کند.

در مرحله تجدیدنظر ابتدا باید از رأی صادره در مرحله بدوی تجدیدنظرخواهی شده باشد تا بتوان به‌عنوان ثالث تبعی وارد دعا گردید. نحوه برخورد با وارد ثالث تبعی بستگی به طرفی دارد که به حمایت از او وارد دعا شده است. اگر وارد ثالث تبعی در حمایت از تجدیدنظر خوانده وارد دعا شده باشد، آثار و شرایط تجدیدنظر خوانده بر او بار شده و در صورتی که در حمایت از تجدیدنظرخواه وارد شده باشد مشابه تجدیدنظرخواه با او رفتار می‌گردد.^۴ وارد ثالث تبعی نمی‌تواند خواسته‌ای متفاوت از طرف ذی‌نفع خود ادعا نماید. از طرفی اگر وارد ثالث تبعی به حمایت از خوانده وارد دعا شده باشد و خوانده دعا به دعوی خواهان تمکین نماید، وارد ثالث تبعی نمی‌تواند تعقیب دعا را ادامه بدهد در حالی که در وارد ثالث اصلی به این صورت نیست.^۵

در دعوی ورود ثالث تبعی بر خلاف دعوی ورود ثالث اصلی اگر شرایط دعوی ورود ثالث تبعی وجود نداشته باشد، چون خواهان برای خود حق مستقلی قائل نیست و امکان تفکیک پرونده و رسیدگی به دعوی ورود ثالث تبعی ممکن نیست دادگاه قرار عدم استماع دعوی را صادر و به پرونده اصلی ادامه می‌دهد. در نتیجه ماده ۱۳۳ ق.آ.د.م در بحث ورود ثالث تبعی قابلیت اجرا ندارد. هرچند برخی دکترین معتقد به صدور قرار رد دعوی هستند.^۶ ولی ترجیح قرار عدم استماع دعوی بر قرار رد دعوی این است که موارد صدور قرار رد دعوی در مواد مختلف ق.آ.د.م از جمله مواد ۸۴ و ۸۹ آن قانون ذکر شده است و مصادیق قرار موصوف، منصوص به نظر می‌رسد. در خصوص ضمانت اجرای عدم رعایت شرایط دعوی ورود ثالث تبعی، قرار موصوف پیش‌بینی نشده است. در حالی که صدور قرار عدم استماع دعوی بر اساس

۴. احمد متین‌دفتری، مجموعه رویه قضایی، قسمت حقوقی (تهران: انتشارات رهام، ۱۳۸۱)، ۳۲۴.

۵. علی‌آبادی، پیشین، ۸۱.

۶. عبدالله شمس، آیین دادرسی مدنی، جلد اول، چاپ یازدهم (تهران: انتشارات دراک، ۱۳۸۵)، ۴۳.

ماده ۲ ق.آ.د.م در مواردی است که دعوایی برابر قانون مطرح نشده است و در مانحن‌فیه در صورت عدم رعایت شرایط طرح دعوی ورود ثالث تبعی، صدور قرار عدم استماع دعوی کاملاً وجاهت قانونی دارد. در حقوق فرانسه، در ماده ۳۳۰ ق.آ.د.م فرانسه وارد ثالث را هنگامی تبعی می‌داند که برای حمایت و تأکید بر ادعاهای یکی از طرفین وارد شده باشد. وارد ثالث تبعی در حقوق فرانسه به دنبال خواسته‌ای خاص در دعوا و یا تغییر در موضوع دعوا نیست، البته وارد ثالث می‌تواند با ارائه جهات جدید، خواسته‌های شخصی که مورد نظرش است را تقویت کند.^۷ لذا هدف وارد ثالث تبعی تقویت موقعیت یکی از طرفین دعوا است. شرایط پذیرش دعوی ورود ثالث تبعی بستگی به شخص مورد حمایت او دارد و لذا نفع و اهلیت مستقل به معنای اخص لازم نیست، بلکه برای آنکه درخواست او پذیرفته شود، باید تنها نفع و اهلیت نسبت به حمایت از اصحاب دعوی اصلی را داشته باشد. در حقوق فرانسه رویه قضایی این کشور حتی نفع محتمل و اخلاقی که مبتنی بر وجدان شخص است را می‌پذیرد و لزومی به نفع بالفعل هم نمی‌بیند.^۸ در این دعوا نیاز به وجود ارتباط کافی با دعوی اصلی منتفی است چرا که هدف وارد ثالث تبعی حمایت از دعوی یکی از طرفین است و ادعای جدیدی ندارد. حتی در بحث اهلیت ثالث تبعی برخی حقوق دانان فرانسوی عمل وی را نوعی عمل اداری تلقی می‌کنند و اهلیت کاملی را که برای اقامه دعوا لازم می‌دانند برای وارد ثالث تبعی لازم نمی‌دانند. قاضی دادگاه نیز می‌تواند به نفع وارد ثالث تبعی حکم صادر کند و از طرفی وارد ثالث تبعی هم نمی‌تواند درخواست محکومیت طرف دیگر دعوا را به نفع خود بنماید ولی ممکن است به خاطر جبران خسارت ناشی از دعوی ورود ثالث تبعی از طرف دادگاه محکوم گردد. نقش وارد ثالث در دعوا بستگی به طرفی دارد که به حمایت از او وارد دعوا می‌گردد. اگر وارد ثالث به صورت اصلی باشد و حق مستقلی را مطالبه نمایند نقش خواهان را دارد و اگر به صورت تبعی باشد ممکن است خواهان یا خوانده باشد و ویژگی‌های شخصی را دارد که به حمایت از آن طرف وارد دعوا شده است.^۹

۲- آیین رسیدگی و تشریفات دعوی ورود ثالث

در این قسمت طی مباحث مجزا به آیین رسیدگی و تشریفات حاکم بر دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی پرداخته می‌شود.

۲-۱- آیین رسیدگی

7. George Wuderkehr & Dominique D'amborra, Intervention, *Bit L'université sorbonne*, 51(2004), 8.

۸. رسول مقصدپور، دعوی طاری و شرایط اقامه آن، چاپ دوم، (تهران: انتشارات مجد ۱۳۹۱)، ۳۵۹.

9. Gerard Couchez, *Civil Procedure* (Paris: Dalloz, 1998), 379.

وارد ثالث در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر امکان ورود دارد. وارد ثالث در مرحله تجدیدنظر فردی است که در مرحله بدوی در رسیدگی نبوده است و با توجه به صدور حکم به ضرر وی وارد رسیدگی می‌گردد. آیین رسیدگی به دعوی ورود ثالث مطابق ماده ۱۳۴ ق.آ.د.م در هر مرحله چه نخستین یا تجدیدنظر مطابق مقررات عمومی راجع به آن مرحله است. در دعوی وارد ثالث اصلی، وارد ثالث نقش خواهان را دارد و لذا تمام آثار و حقوق و تکالیف لازم برای خواهان بر وی اعمال خواهد شد. در دعوی ورود ثالث اصلی در صورتی که خواهان در دعوی طرح شده محکوم گردد، مطابق قواعد تجدیدنظر می‌تواند از رأی صادره تجدیدنظرخواهی نماید، ولی این موضوع در وارد ثالث تبعی متفاوت است و وارد ثالث تبعی در صورتی که طرفی که برای حمایت از وی وارد دعوا شده است محکوم گردد، نمی‌تواند به رأی صادره اعتراض نماید.^{۱۰}

وارد ثالث مطابق دلالت مواد ۱۳۰ و ۱۳۱ ق.آ.د.م برای ورود به دعوا باید دادخواست تنظیم نماید. بر اساس ماده ۱۳۱ ق.آ.د.م «دادخواست ورود شخص ثالث و رونوشت مدارک و ضامیم آن باید به تعداد اصحاب دعوی اصلی به‌علاوه یک نسخه باشد و شرایط دادخواست اصلی را دارا خواهد بود»؛ بنابراین دادخواست ورود ثالث چه اصلی و چه تبعی باید به طرفیت طرفین دعوی تجدیدنظرخواهی اقامه گردد. بر اساس ماده ۶۸ ق.آ.د.م فرانسه طرح دعوی ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر باید در قالب تقدیم دادخواست باشد. البته در مرحله بدوی می‌توان با درخواست و مشابه دفاع ماهوی در دعوا، دعاوی طاری از جمله ورود ثالث را اقامه نمود. شیوه طرح آنها مشابه اقامه دعوا است. به‌موجب این ماده «درخواست‌های طاری به همان شیوه‌ای که جهات دفاعی مطرح می‌شوند علیه طرفین رسیدگی طرح می‌شوند. این درخواست‌ها علیه طرفین غایب یا اشخاص ثالث به همان شکلی که برای آغاز نمودن رسیدگی مقرر شده است مطرح می‌شوند. در مرحله پژوهش این درخواست‌ها به‌موجب احضارنامه انجام می‌شوند». دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی را حتی پس از ختم رسیدگی نیز مطابق ماده ۷۸۳ ق.آ.د.م فرانسه می‌توان مورد پذیرش قرار داد. مطابق این ماده پس از قرار ختم تحقیق در پرونده، هیچ لایحه‌ای قابل تقدیم و هیچ سندی قابل پذیرش نمی‌باشد.^{۱۱} در ادامه این ماده چند مورد استثنا بر این قاعده را ذکر نموده که یکی از موارد استثنا دعوی ورود ثالث است. وارد ثالث مطابق ماده ۶۷ ق.آ.د.م در دادخواست خود باید خواسته‌ها و جهات و دلایل خود را قید نموده و به آن ضمیمه نماید و به‌علاوه باید برای خود وکیل انتخاب نماید.

۱۰. شمس، آیین دادرسی مدنی، جلد دوم، ۴۹.

۱۱. حسینی، محسنی، آیین دادرسی مدنی، فرانسه، جاب دوم (تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۱)، ۷۲.

در صورتی که دادخواست به صورت صحیح و کامل تقدیم شده باشد، مطابق ماده ۱۳۲ ق.آ.د.م پس از صدور قرار رسیدگی توأمان هر دو پرونده نسبت به ادامه رسیدگی اقدام می‌گردد. مطابق این ماده «پس از وصول دادخواست شخص ثالث وقت رسیدگی به دعوی اصلی به وی نیز ابلاغ می‌گردد و نسخه‌ای از دادخواست و ضمایم آن برای طرفین دعوی اصلی ارسال می‌شود. در صورت نبودن وقت کافی به دستور دادگاه وقت جلسه دادرسی تغییر و به اصحاب دعوا ابلاغ خواهد شد». لذا مطابق این ماده اگر برای پرونده اصلی وقت رسیدگی تعیین شده باشد، این وقت برای پرونده ثالث نیز در نظر گرفته و به طرفین ابلاغ می‌گردد. اگر پرونده اصلی در وقت نظارت باشد باید برای هر دو پرونده وقت رسیدگی واحدی تعیین و به طرفین ابلاغ گردد.^{۱۲} پس از رسیدگی به هر دو دعوی اصلی و ورود ثالث دادگاه ختم رسیدگی را اعلام و ضمن یک حکم مبادرت به صدور رأی می‌نماید. این رأی مطابق قواعد حاکم بر مرحله تجدیدنظر قطعی است و به غیر از موارد مصرح قانونی قابلیت تجدیدنظرخواهی ندارد. در صورتی که رأی در مرجع بدوی صادر شده باشد، مطابق مقررات قانونی، قابلیت تجدیدنظرخواهی را دارد.

۲-۲- هزینه دادرسی دعوی ورود ثالث

هزینه دادرسی دعوی ورود ثالث مطابق ماده ۱۳۴ ق.آ.د.م^{۱۳} بر اساس هزینه مرحله‌ای است که دعوادر آن مرحله طرح گردیده است، زیرا هزینه دادرسی یکی از تشریفات و ترتیبات دادرسی محسوب می‌شود. با توجه به عدم تفکیک، هزینه دادرسی دعوی وارد ثالث اصلی بر اساس میزان خواسته و ارزش آن در مرحله بدوی و تجدیدنظر خواهد بود ولی در ورود ثالث تبعی هزینه دادرسی مطابق هزینه مرحله طرح شده و تابع دعوی اصلی باشد.^{۱۴} لذا در مورد هزینه دادرسی دعوی ورود ثالث چند نکته قابل توجه است:

اول اینکه برای محاسبه هزینه دادرسی دعوی ورود ثالث، تفکیک بین ورود ثالث اصلی و تبعی ضروری است، زیرا در وارد ثالث تبعی، خواهان این دعوی، تنها در حمایت از یکی از طرفین دعوی اصلی ورود می‌کند و درخواستی متفاوت از طرفین دعوی اصلی ندارد و حتی درصدد بیان خواسته نبوده و فقط در جهت تقویت ادله خواهان یا خوانده ورود دارد و خواسته‌ای مطرح نمی‌کند؛ لذا همان طور که از عنوان نام چنین دعوایی مشخص است، کاملاً جنبه تبعی داشته و وابسته به دعوی اصلی از جمله میزان هزینه

۱۲. علی مهاجری، قانون آیین دادرسی مدنی در نظم حقوقی کنونی، چاپ سوم (تهران: انتشارات فکرسازان، ۱۳۹۳)، ۲۷۷.
۱۳. «... ترتیبات دادرسی در مورد شخص ثالث در هر مرحله چه نخستین یا تجدیدنظر برابر مقررات عمومی راجع به آن مرحله است.»

۱۴. عباس داریوش، رسیدگی بدوی دعوی حقوقی در دادگاه تجدیدنظر و آثار آن (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه قم، ۱۳۸۶)، ۹۷.

دادرسی محسوب می‌شود. در حالی که در دعوی ورود ثالث اصلی، وارد ثالث به‌عنوان خواهان تمام‌عیار محسوب و دارای خواسته‌ای مستقل از طرفین دعوی اصلی است و می‌تواند حتی خواسته‌ای متفاوت از خواسته دعوی اصلی البته با رعایت مرتبط بودن با دعوی اصلی، مطرح کند؛ لذا هزینه دادرسی چنین دعوایی قطعاً بر اساس نوع و میزان خواسته و متناسب با مقررات همان مرحله دادرسی از جمله بدوی یا تجدیدنظر محاسبه می‌شود.

دوم اینکه هزینه دادرسی هر دو دعوی اصلی و تبعی بر اساس همان مرحله دادرسی (حسب مورد بدوی یا تجدیدنظر) وفق ذیل ماده ۱۳۴ قانون اخیرالذکر خواهد بود. حتی اگر وارد ثالث در مرحله تجدیدنظر طرح دعوی کند و خواسته‌ای متفاوت با خواسته دعوی اصلی داشته باشد، می‌بایست متناسب با درصد قابل محاسبه مرحله تجدیدنظر، هزینه دادرسی را پرداخت کند و عدم رسیدگی در مرحله بدوی و رسیدگی اولیه در مرجع تجدیدنظر موجبی برای عدم پرداخت هزینه مرحله تجدیدنظر نخواهد بود، زیرا آنچه ملاک عمل خواهد، طرح خواسته در مرحله بدوی یا تجدیدنظر است.

۲-۳- عنوان خواسته در دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی

با توجه به اهمیت خواسته در این قسمت به بحث عنوان خواسته در دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی طی مباحث جداگانه پرداخته می‌شود.

۲-۳-۱- خواسته ورود ثالث اصلی

همان‌طور که ذکر شد در دعوی ورود ثالث اصلی، وارد ثالث به‌عنوان خواهان تمام‌عیار محسوب و دارای خواسته‌ای مستقل از طرفین دعوی اصلی است و می‌تواند حتی خواسته‌ای متفاوت از خواسته دعوی اصلی البته با رعایت مرتبط بودن با دعوی اصلی، مطرح کند. مطابق ماده ۱۳۰ ق.آ.د.م وارد ثالث می‌تواند مستقلاً دارای حقی برای طرح دعوی باشد. نکته قابل توجه این است که خواسته‌های دعوی وارد ثالث اصلی به‌عنوان یکی از دعوای طاری، باید دارای وصف مرتبط بودن موضوع ذیل ماده ۱۴۱ ق.آ.د.م باشد، زیرا بر اساس ماده ۱۷ ق.آ.د.م^{۱۵} شرط رسیدگی توأمان دعوای طاری با دعوی اصلی، مرتبط یا دارای منشأ واحد بودن است. دلیل پذیرش طرح خواسته متفاوت با خواسته دعوی اصلی (البته با رعایت مرتبط بودن) در دعوی ورود ثالث اصلی این است که وارد ثالث اصلی دارای ادعایی مبنی بر

۱۵. هر دعوایی که در اثنای رسیدگی به دعوی دیگر از طرف خواهان یا خوانده یا شخص ثالث یا از طرف متداعیین اصلی بر ثالث اقامه شود، دعوای طاری نامیده می‌شود. این دعوا اگر با دعوی اصلی مرتبط یا دارای یک منشأ باشد، در دادگاهی اقامه می‌شود که دعوی اصلی در آنجا اقامه شده است.

داشتن حق مستقل از طرفین دعوی اصلی است که این حق مستقل، ممکن است در قالب خواسته مشابه با خواسته دعوی اصلی باشد یا متفاوت از آن.

۲-۳-۲- خواسته ورود ثالث تبعی

وارد ثالث تبعی باید در متن دادخواست قید نماید که منظور از طرح دعوی وی حمایت از کدام یک از اطراف دعوا است. در صورتی که وارد ثالث دعوی خود را تنها به طرفیت یکی از اطراف دعوا اقامه نماید از موجبات قرار رد دعوا مطابق ماده ۲ قانون آیین دادرسی مدنی است.^{۱۶} بحثی که در حقوق فرانسه چالش برانگیز شده است در خصوص طرح دعوی جدید توسط ثالث در مرحله پژوهش خواهی می‌باشد. سؤال این است که آیا ثالث می‌تواند در دعوی ورود خود ادعای جدیدی مطرح نماید. طرح ادعای جدید به موجب ماده ۵۶۴ ق.آ.د.م فرانسه ممنوع است و این ممنوعیت شامل وارد ثالث نمی‌گردد. ولی دیوان عالی کشور فرانسه در رأی به استناد ماده ۱۰۸ مصوبه ۷۲-۷۸۸ در ۲۸ اوت در خصوص ماده ۵۶۵ طرح ادعای جدید را در قالب ورود ثالث نپذیرفت. مطابق این استدلال صرفاً وارد ثالث تبعی می‌تواند به مرحله پژوهش ورود نماید که استدلال نادرستی است. دیوان عالی کشور فرانسه در تفسیری که از ماده ۴۶۶ قانون قدیم آیین دادرسی مدنی فرانسه داشت نیز مشابه این استدلال را ذکر نموده بود لکن دعوی که با دعوی بدوی رابطه تجزیه‌ناپذیری دارند را قابل طرح می‌دانست.^{۱۷}

وارد ثالث تبعی نمی‌تواند درخواستی متفاوت با خواسته دعوی اصلی مطرح نماید. اگر خواهان خواسته خود را به صراحت ر دادخواست مشخص ننماید، دادگاه باید در جلسه رسیدگی دقیقاً با پرسش از وی خواسته وی را مشخص نماید. لذا این مورد از موارد نقض دادخواست و رعایت تشریفات نقض دادخواست توسط مدیر دفتر نمی‌باشد.^{۱۸} خواسته دعوی ورود ثالث همیشه مساوی یا کمتر از خواسته دعوی اصلی است و خواسته نمی‌تواند بیشتر از خواسته دعوی اصلی باشد زیرا این دعوا، دعوی تبعی است و لذا نمی‌تواند فراتر از دعوی اصلی باشد.

۳- تأثیر رد دعوی اصلی بر دعوی ورود ثالث

در خصوص تأثیر رد دعوی اصلی بر دعوی ورود ثالث ذکر چندین نکته از حیث اصلی یا تبعی بودن

۱۶. عباس زراعت. قانون آیین دادرسی مدنی در نظم حقوقی ایران، چاپ چهارم (تهران: نشر خط سوم، ۱۳۸۴)، ۴۹۴.

۱۷. مقصودیور، پیشین، ۳۷۳.

۱۸. احمد متین دفتری، مجموعه رویه قضایی، قسمت حقوقی، چاپ اول (تهران: انتشارات رهام، ۱۳۸۱)، ۳۲۶.

دعوی ورود ثالث ضروری است:

اول اینکه در دعوی ورود ثالث اصلی در صورت استرداد دادخواست دعوی اصلی یا ابطال آن و یا استرداد دعوا و رد آن و یا عدم استماع دعوا و زمان آن، رسیدگی به دعوی ورود ثالث اصلی ادامه می‌یابد و تأثیری بر دعوی ورود ثالث اصلی ندارد.^{۱۹} زیرا طبق ماده ۱۳۰ ق.آ.د.م وارد ثالث می‌تواند مستقلاً دارای حقی برای طرح دعوی باشد و اساساً یک دعوی مستقل البته مرتبط با دعوی اصلی محسوب می‌شود. ولی در ورود ثالث تبعی در صورت زوال دعوی اصلی، رسیدگی به این دعوا موضوعاً منتفی خواهد بود و دادگاه قرار رد دعوا صادر خواهد کرد. این موضوع در رأی شماره ۲۹۷-۷۲/۴/۳۱ شعبه سوم دیوان عالی کشور نیز ذکر گردیده است: «در صورت مردود اعلام شدن دعوی اصلی و انتفای رسیدگی به آن، نسبت به دعوی وارد ثالث تبعی قرار رد صادر خواهد شد.»

دوم اینکه در ماده ۱۳۴ ق.آ.د.م حالت دیگری را نیز ذکر می‌کند که ثالث علی‌رغم حضور در مرحله بدوی در مرحله تجدیدنظر قادر به ورود خواهد بود. مطابق این ماده رد یا ابطال دادخواست و یا رد دعوی شخص ثالث مانع از ورود او در مرحله تجدیدنظر نخواهد بود. لذا در صورتی که ثالث در مرحله بدوی وارد شده و به هر علتی دادخواست او باطل یا رد شده باشد و یا دعوی ورود وی رد یا ابطال شده باشد در مرحله تجدیدنظر می‌تواند به‌عنوان ثالث وارد گردد، زیرا عملاً در دادرسی بدوی حضور نداشته و اثر مذکور در خصوص قرار عدم استماع دعوی ثالث در مرحله بدوی نیز قابل تسری است.^{۲۰} البته ثالث در مرحله بدوی نیز می‌تواند از قرارهای رد یا ابطال صادره مطابق قواعد تجدیدنظرخواهی وارد دعوا گردد.^{۲۱} به عقیده نگارنده در صورت رد یا ابطال دادخواست و یا رد دعوی شخص ثالث در مرحله بدوی، شخص ثالث دو راهکار دارد و صرفاً یکی از دو راهکار زیر را می‌تواند انتخاب نماید و جمع دو راهکار موصوف امکان‌پذیر نخواهد بود:

راهکار نخست اینکه طبق مقررات تجدیدنظرخواهی به رأی صادر مبنی بر رد یا ابطال دادخواست و یا رد دعوی شخص ثالث تجدیدنظرخواهی کند چون رأی موصوف بر اساس مقررات مواد ۳۳۱ و ۳۳۲ ق.آ.د.م می‌تواند قابلیت تجدیدنظرخواهی را داشته باشد.

راهکار دوم اینکه بدون طی راهکار نخست و عدم اعتراض توسط ثالث به رأی یادشده، در مرحله تجدیدنظر (در صورت اعتراض طرفین دعوی اصلی به رأی دعوی اصلی) دعوی ورود ثالث را مجدداً

۱۹. شمس، آیین دادرسی مدنی، جلد اول، پیشین، ۴۶.

۲۰. شمس، آیین دادرسی مدنی، جلد اول، پیشین، ۴۹.

۲۱. مقصودپور، پیشین، ۳۴۵.

مطرح نماید و قسمت اول ماده ۱۳۴ ق.آ.د.م مؤید این نظر است؛ زیرا مطابق این ماده «رد یا ابطال دادخواست و یا رد دعوی شخص ثالث مانع از ورود او در مرحله تجدیدنظر نخواهد بود.» نکته قابل توجه در خصوص ماده یادشده این است که عبارت «رد یا ابطال دادخواست و یا رد دعوی شخص ثالث» صرفاً شامل قرارها است. البته عبارت «رد یا ابطال دادخواست» که کاملاً محرز و مسلم است ولی نباید ظاهر عبارت «رد دعوی شخص ثالث» مخاطب را متقاعد به پذیرش اطلاق آن یعنی شامل هم حکم و هم قرار نماید، زیرا در صورتی که ثالث دعوی ورود ثالث در مرحله بدوی را مطرح نماید و دادگاه بدوی بعد از رسیدگی حکم بر رد دعوی وارد ثالث صادر کند، ثالث صرفاً می‌تواند به حکم موصوف اعتراض نماید و طرح دعوی مجدد ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر مخالف قاعده لزوم اعتبار احکام قضایی خواهد بود، زیرا به موجب ماده ۲۹۹ ق.آ.د.م حکم بعد از ورود به ماهیت دعوی صادر خواهد شد و قاطع آن به طور جزئی یا کلی خواهد بود و وصف قاطع بودن دلالت بر این امر دارد که نمی‌تواند ادعایی بر خلاف آن مطرح کرد. در حالی که قرارها فاقد دو وصف یادشده هستند؛ و با صدور قرار رد دعوی یا ابطال دادخواست در مرحله بدوی، امکان طرح مجدد دعوی ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر وجود دارد. از سویی قاعده اعتبار امر مختوم به غیر از قرار سقوط دعوی، صرفاً در احکام جاری شود و لذا در صورتی که حکم علیه وارد ثالث در مرحله بدوی صادر شود و نام‌برده بتواند بدون توجه به مفاد حکم موصوف، دوباره در مرحله تجدیدنظر طرح دعوی ورود ثالث نماید، اساساً قاعده اعتبار امر مختوم بی اعتبار خواهد شد.

۴- طرح دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی

طرح دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر قابل تصور است. مهلت طرح دعوی ورود ثالث مطابق ماده ۱۳۰ ق.آ.د.م در مرحله بدوی و نیز تجدیدنظر تا قبل از اعلام ختم رسیدگی هست. اثبات تاریخ اطلاع ثالث از دعوی مطروحه تأثیری ندارد و ثالث چه از طرح دعوا آگاه باشد و تعمداً طرح دعوا ننماید و چه مطلع نباشد تأثیری در حق ورود وی ایجاد نمی‌کند.

اگر رأی در دیوان عالی کشور نقض گردد و به دادگاه تالی جهت رسیدگی ارجاع گردد چون کلیه آثار مترتب بر حکم منقوض از بین می‌رود، ثالث می‌تواند در این مرحله وارد رسیدگی گردد.^{۲۲}

زمان طرح دعوی ورود ثالث نسبت به سایر دعاوی طاری بیشتر است؛ علت این امر این است که با توجه به احتمال اینکه ثالث از جریان دادرسی اطلاع نداشته باشد در جهت رعایت حقوق وی این مهلت

برای او قرار داده شده است.^{۲۳} خواهان تا قبل از اعلام ختم دادرسی باید دادخواست ورود خود را به عنوان ثالث تقدیم نماید.

۴-۱- در مرحله بدوی

در صورتی که در مرحله بدوی و بعد از ختم دادرسی، دعوی ورود ثالث مطرح شود، اتفاق نظری بین مراجع قضایی وجود ندارد و نوع اقدام و تصمیم مرجع قضایی ممکن است یکی از حالات ذیل باشد:

۴-۱-۱- صدور قرار رد دادخواست

ممکن است گفته شود که مقنن مهلت طرح دعوی ورود ثالث را حداکثر تا قبل از ختم دادرسی بر اساس ماده ۱۳۰ ق.آ.د.م اعلام کرده است و عبارت تا قبل از ختم دادرسی نوعی مهلت محسوب شده و طرح دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی نوعی دعوی خارج از مهلت محسوب می‌شود و می‌بایست بر اساس ملاک مقررات تبصره ۲ ماده ۳۳۹ ق.آ.د.م^{۲۴} قرار رد دادخواست به دلیل خارج از مهلت بودن صادر کرد. اشکال نظر فوق از این حیث بدیهی است که مهلت مندرج در ماده فوق‌الذکر برای ملاک داخل یا خارج از مهلت بودن بر اساس ماده ۳۳۶ همان قانون برای اشخاص مقیم ایران ۲۰ روز و برای اشخاص مقیم خارج از کشور ۲ ماه است و تسری مهلت مندرج در مادتين فوق‌الذکر برای مهلت طرح دعوی ورود ثالث (قبل از ختم دادرسی) قیاس مع الفارق است.

ایراد دیگر نظر فوق این است که بر اساس ماده ۴۴۲ ق.آ.د.م موعده به سال یا ماه یا هفته و یا روز تعیین خواهد شد. وفق ماده ۴۴۳ همان قانون از نظر احتساب مواد قانونی، سال دوازده ماه، ماه سی روز، هفته هفت روز و شبانه‌روز بیست و چهار ساعت است. لذا وقتی که مقنن به صراحت مهلت طرح دعوی ورود ثالث را به سال، ماه و روز تعیین نکرده است، امکان اعمال مقررات تبصره ۲ ماده ۳۳۹ قانون یادشده منتفی است.

یکی دیگر از ایرادات نظر فوق این است که در مرحله بدوی ممکن است بعد از ختم دادرسی، دعوی ورود ثالث مطرح شود ولی از رأی بدوی (پرونده اصلی) توسط طرفین دعوی اصلی، تجدیدنظرخواهی صورت گرفته باشد که در این صورت همان‌طور که در بند بعدی مورد بحث قرار می‌گیرد، امکان ارسال

۲۳. داریوش، پیشین، ۸۲.

۲۴. در صورتی که دادخواست خارج از مهلت داده شود و یا در مورد قانونی رفع نقص نگردد، به موجب قرار دادگاه صادرکننده رأی بدوی رد می‌شود. این قرار ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ در مرجع تجدیدنظر قابل اعتراض است. رأی دادگاه تجدیدنظر قطعی است.

پرونده به دادگاه تجدیدنظر به انضمام دعوی اصلی که از آن تجدیدنظرخواهی شده است، وجود دارد.

۴-۱-۲- ارسال پرونده به مرجع تجدیدنظر

نظر دیگر این است که در صورتی که در مرحله بدوی و بعد از ختم دادرسی، دعوی ورود ثالث مطرح شود، در صورت تجدیدنظرخواهی از رأی بدوی، دادگاه بدوی باید هر دو پرونده را به دادگاه تجدیدنظر ارسال نماید تا دادگاه تجدیدنظر آن را به‌عنوان ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر بررسی نماید. از طرف دیگر اگر طرفین تجدیدنظرخواهی ننمایند، چون دادخواست مطابق مقررات تنظیم نشده است قرار عدم استماع دعوا مستنداً به ماده ۲ ق.آ.د.م صادر می‌گردد. البته مطابق نظر دیگری در صورت عدم تجدیدنظرخواهی از رأی به علت ختم دادرسی دفتر دادگاه تکلیفی بر پذیرش دادخواست ندارد و باید از پذیرش این دادخواست امتناع نمود^{۲۵}.

۴-۱-۳- تفکیک دعوی ورود ثالث از دعوی اصلی

بر اساس این نظر، در صورتی که در مرحله بدوی و بعد از ختم دادرسی، دعوی ورود ثالث مطرح شود، قاضی می‌بایست دعوی ورود ثالث را از دعوی اصلی تفکیک کرده و علی‌حده به دعوی ورود ثالث به‌عنوان یک دعوی مستقل رسیدگی کند. نظر فوق از این حیث دارای اشکال است که نخست اینکه این نظر تفکیکی بین دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی قائل نشده است، زیرا دعوی ورود ثالث تبعی اساساً دارای وصف استقلال نبوده که قابلیت رسیدگی علی‌حده را داشته باشد. از سویی تفکیک دعوی اصلی از دعوی طاری در فرضی است که ارتباط بین دو دعوی یادشده بر اساس ذیل ماده ۱۴۱ ق.آ.د.م^{۲۶} وجود نداشته باشد یا اینکه دعوی اصلی به نحو قطعی مختومه شده باشد که نظر فوق این فرض یادشده را در نظر نگرفته است؛ زیرا ممکن است از دعوی اصلی، تجدیدنظرخواهی شده باشد که در این صورت در صورت ارتباط دعوی اصلی با دعوی ورود ثالث، امکان رسیدگی علی‌حده‌ای دعوی ورود ثالث، بدون توجه به نتیجه رسیدگی در دادگاه تجدیدنظر نسبت به دعوی اصلی وجود ندارد. مطابق ماده ۳۲۵ ق.آ.د.م فرانسه نیز شرط پذیرش دعوی دخالت ثالث داشتن ارتباط کافی با ادعاهای طرفین ذکر شده و رعایت این شرط برای انواع دخالت‌های ثالث اعم از اختیاری و اجباری لازم است. به نظر می‌رسد در بین نظرات و حالات فوق، نظریه دوم قوی به نظر می‌رسد؛ زیرا مقنن در ماده ۱۳۰

۲۵. علی مهاجری، مسوط در آیین دادرسی مدنی، جلد دوم، چاپ اول (تهران: انتشارات فکر سازان، ۱۳۸۷)، ۱۳.

۲۶. «...بین دو دعوی وقتی ارتباط کامل موجود است که اتخاذ تصمیم در هر یک مؤثر در دیگری باشد.»

ق.آ.د.م امکان طرح دعوی ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر را پیش‌بینی کرده است. از سویی صرف ختم دادرسی در مرحله بدوی به منزله اسقاط حق ذی‌نفع برای ارسال دعوی ورود ثالث به دادگاه تجدیدنظر در صورت تجدیدنظرخواهی از رأی دعوی اصلی نخواهد بود؛ بنابراین دادگاه بدوی مکلف است در صورتی که در مرحله بدوی و بعد از ختم دادرسی، دعوی ورود ثالث مطرح شود، در صورت تجدیدنظرخواهی از رأی دعوی اصلی، دعوی ورود ثالث و اصلی را توأم به مرجع تجدیدنظر ارسال نماید. در صورتی که از رأی دعوی اصلی تجدیدنظرخواهی نشود، بر خلاف نظر برخی دکتربین که معتقد هستند «در صورت عدم تجدیدنظرخواهی از رأی به علت ختم دادرسی دفتر دادگاه تکلیفی بر پذیرش دادخواست ندارد و باید از پذیرش این دادخواست امتناع نمود»^{۲۷} به نظر می‌رسد دادگاه در این فرض می‌بایست بین دعوی ورود ثالث اصلی و تبعی تفکیک قائل شده و در دعوی ورود ثالث تبعی به دلیل عدم شأن استقلالی و عدم امکان رسیدگی مستقل و به دلیل عدم طرح دعوی برابر قانون مستند به ماده ۲ ق.آ.د.م قرار عدم استماع دعوی صادر گردد و در صورتی که دعوی ورود ثالث از نوع اصلی باشد، رسیدگی علی‌حده و مستقل برابر مقررات صورت می‌گیرد.

۴-۲- در مرحله تجدیدنظر

در صورتی که در مرحله تجدیدنظر و بعد از ختم دادرسی، دعوی ورود ثالث مطرح شود، در این صورت رویه قضایی و نظر واحدی نسبت به مرجع صالح رسیدگی به دعوی ورود ثالث یادشده وجود ندارد. ممکن است برخی مراجع قضایی معتقد باشند که هرچند دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی تقدیم شده است ولی هرگونه تصمیم از جمله صدور قرار عدم استماع دعوی می‌بایست توسط مرجع تجدیدنظر صادر گردد، زیرا بعد از ارسال پرونده اصلی به مرجع تجدیدنظر، صلاحیت مرجع بدوی برای رسیدگی به دعوی ورود ثالث خاتمه یافته است.

از سویی دیگر ممکن است برخی مراجع قضایی از جمله رویه غالب دادگاه‌های تجدیدنظر، معتقد به اعاده دعوی ورود ثالث به مرجع بدوی توسط مرجع تجدیدنظر در صورت تقدیم آن بعد از ختم دادرسی در مرحله تجدیدنظر و اتخاذ تصمیم توسط آن مرجع است.

به نظر می‌رسد از بین دو نظر فوق، نظر دوم یعنی اعاده دعوی ورود ثالث به مرجع بدوی توسط مرجع تجدیدنظر در صورت تقدیم آن بعد از ختم دادرسی در مرحله تجدیدنظر اولی است؛ زیرا صلاحیت

۲۷. مهاجرى، مبسوط در آیین دادرسی مدنی، جلد دوم، پیشین، ۱۳.

مرجع تجدیدنظر برای رسیدگی اولیه به دعوی ورود ثالث امری استثنایی است، چراکه به موجب ماده ۷ ق.آ.د.م.^{۲۸} اصل اولیه برای صلاحیت رسیدگی به دعاوی، رسیدگی توسط مرجع بدوی است و دعوی ورود ثالث به عنوان احدی از استثناهای اصل مذکور به موجب ماده ۱۳۰ همان قانون است و صلاحیت مرجع تجدیدنظر به دعوی ورود ثالث صرفاً تا قبل از ختم دادرسی دعوی اصلی است و در صورت طرح دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی، صلاحیت مرجع تجدیدنظر برای رسیدگی به دعوی یادشده، خاتمه یافته و می‌بایست به اصل اولیه و کلی مندرج در قسمت اول ماده ۷ قانون یادشده مبنی بر رسیدگی توسط مرجع بدوی استناد کرد؛ بنابراین صدور قرار عدم استماع دعوی برای دعوی ورود ثالث تبعی و یا رسیدگی مستقل به دعوی ورود ثالث اصلی توسط مرجع تجدیدنظر فاقد وجهت قانونی است و این تکلیف بر عهده مرجع بدوی است.

در حقوق فرانسه نیز ظرف زمانی ورود ثالث مشابه حقوق ایران است. طبق ماده ۳۲۷ ق.آ.د.م فرانسه ثالث در مرحله بدوی یا پژوهش خواهی می‌تواند وارد دعوا گردد. البته در مرحله فرجام خواهی وارد ثالث فقط به صورت تبعی می‌تواند وارد دعوا گردد. ثالث تا قبل از ختم رسیدگی می‌تواند وارد دعوا در هر دو مرحله بدوی و پژوهش خواهی گردد.

نتیجه‌گیری

از مجموع بررسی‌های به عمل آمده در بررسی تفاوت فرایندی دعوی ورود ثالث چه به صورت اصلی چه به صورت تبعی در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر، چنین نتیجه‌گیری می‌شود:

۱- برای محاسبه هزینه دادرسی دعوی ورود ثالث، تفکیک بین ورود ثالث اصلی و تبعی ضروری است، زیرا در وارد ثالث تبعی، خواهان این دعوی، صرفاً در حمایت از یکی از طرفین دعوی اصلی ورود می‌کند و اینکه هزینه دادرسی هر دو دعوی اصلی و تبعی بر اساس همان مرحله دادرسی (حسب مورد بدوی یا تجدیدنظر) وفق ذیل ماده ۱۳۴ قانون اخیرالذکر خواهد بود.

۲- در دعوی ورود ثالث اصلی، می‌تواند حتی خواسته‌ای متفاوت از خواسته دعوی اصلی البته با رعایت مرتبط بودن با دعوی اصلی، مطرح کند. در حالی که در وارد ثالث تبعی نمی‌توان خواسته‌ای متفاوت از طرف ذی‌نفع خود ادعا نمود.

۳- در صورت رد یا ابطال دادخواست و یا رد دعوی شخص ثالث در مرحله بدوی، شخص ثالث دو

۲۸. به ماهیت هیچ دعوی نمی‌توان در مرحله بالاتر رسیدگی نمود تا زمانی که در مرحله نخستین در آن دعوا حکمی صادر نشده باشد، مگر به موجب قانون

راهکار دارد اول اینکه طبق مقررات تجدیدنظرخواهی به رأی صادر مبنی بر رد یا ابطال دادخواست و یا رد دعوی شخص ثالث تجدیدنظرخواهی کند و دوم اینکه در مرحله تجدیدنظر (در صورت اعتراض طرفین دعوی اصلی به رأی دعوی اصلی) دعوی ورود ثالث را مجدداً مطرح نماید و تنها یکی از دو راهکار زیر را می‌تواند انتخاب نماید و جمع دو راهکار موصوف امکان‌پذیر نخواهد بود.

۴- طرح دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر قابل تصور است. در مرحله بدوی در صورت طرح دعوی ورود ثالث بعد از ختم دادرسی از بین نظریات الف) صدور قرار رد دادخواست ب) ارسال پرونده به مرجع تجدیدنظر ج) تفکیک دعوی ورود ثالث از دعوی اصلی، نظریه ارسال پرونده به مرجع تجدیدنظر صحیح‌تر است؛ زیرا مقنن در ماده ۱۳۰ ق.آ.د.م امکان طرح دعوی ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر را پیش‌بینی کرده است. از سویی صرف ختم دادرسی در مرحله بدوی به منزله اسقاط حق ذی‌نفع برای ارسال دعوی ورود ثالث به دادگاه تجدیدنظر در صورت تجدیدنظرخواهی از رأی دعوی اصلی نخواهد بود. در مرحله تجدیدنظر از بین دو نظر، نظری که معتقد به اعاده دعوی ورود ثالث به مرجع بدوی توسط مرجع تجدیدنظر در صورت تقدیم آن بعد از ختم دادرسی اولی است؛ زیرا صلاحیت مرجع تجدیدنظر برای رسیدگی اولیه به دعوی ورود ثالث امری استثنایی است.

۵- هرچند با مطالعه تطبیقی قواعد ورود ثالث در دو سیستم حقوقی ایران و فرانسه ملاحظه می‌گردد در اکثر موارد مشابه هستند ولی دعوی ورود ثالث در فرانسه حتی پس از اعلام ختم تحقیقات نیز قابل پذیرش است. این در حالی است که در ایران تا اعلام ختم رسیدگی قابل طرح می‌باشد. با توجه به اعلام ختم رسیدگی عدم پذیرش این دعوا در جهت جلوگیری از اطاله دادرسی ارجح است.

۶- بر اساس ماده ۶۸ ق.آ.د.م فرانسه طرح دعوی ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر باید در قالب تقدیم دادخواست باشد. البته در مرحله بدوی می‌توان با درخواست و مشابه دفاع ماهوی در دعوا، دعوی طاری از جمله ورود ثالث را اقامه نمود.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- داریوش، عباس. رسیدگی بدوی دعاوی حقوقی در دادگاه تجدیدنظر و آثار آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، قم: دانشگاه قم، ۱۳۸۶.
- زراعت، عباس. قانون آیین دادرسی مدنی در نظم حقوقی ایران، چاپ چهارم. تهران: نشر خط سوم، ۱۳۸۴.
- شهری، غلامرضا و امیر حسین آبادی. مجموعه نظریات مشورتی اداره حقوقی دادگستری در مسائل مدنی از سال ۱۳۵۸ به بعد، تهران: شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور، ۱۳۵۸.
- علی‌آبادی، عبدالحسین. موازین قضایی هیئت عمومی دیوان عالی کشور، جلسه چهارم، چاپ نخست. تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۴.
- صباغیان، حسین. «دعای طاری و ویژگی‌های آنها». فصلنامه آرا، ۱۵(۱۳۸۶).
- صدرزاده افشار، سید محسن. آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، چاپ چهارم. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۶.
- شمس، عبدالله. آیین دادرسی مدنی، جلد دوم، چاپ نهم. تهران: انتشارات دراک، ۱۳۸۴.
- شمس، عبدالله. آیین دادرسی مدنی، جلد اول، چاپ یازدهم. تهران: انتشارات دراک، ۱۳۸۵.
- کاشانی، جواد و زهرا جعفری. «بررسی اثر انتقالی تجدیدنظرخواهی (در دعاوی مدنی) در حقوق ایران و فرانسه». پژوهش حقوق عمومی، ۱۳، ۳۳(۱۳۹۰)، ۲۴۴-۲۷۴.
- https://qjpl.atu.ac.ir/article_2425.html
- محسنی، حسن. آیین دادرسی مدنی فرانسه، چاپ دوم. تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۱.
- مقصدپور، رسول. دعاوی طاری و شرایط اقامه آن، چاپ دوم. تهران: انتشارات مجد، ۱۳۹۱.
- مهاجر، علی. قانون آیین دادرسی مدنی در نظم حقوقی کنونی، چاپ سوم. تهران: انتشارات فکرسازان، ۱۳۹۳.
- مهاجر علی. مسوط در آیین دادرسی مدنی، جلد دوم، چاپ اول. تهران: انتشارات فکر سازان، ۱۳۸۷.
- متین دفتری، احمد. مجموعه رویه قضایی، قسمت حقوقی از سال ۱۳۱۱ تا ۱۳۳۵، چاپ اول. تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۷۸.
- متین دفتری، احمد. مجموعه رویه قضایی، قسمت حقوقی، چاپ اول. تهران: انتشارات رهام، ۱۳۸۱.
- یوسفی گرچی، یونس، محمدباقر قربان‌وند، مسعود البرزی ورکی و علیرضا نوریان. «قاعده ممنوعیت طرح دعاوی جدید در مرحله تجدیدنظر در حقوق ایران و فرانسه». تعالی حقوق، ۱۲، ۱(۱۴۰۰)، ۱۶۶-۱۸۲.
- <https://doi.org/10.22034/thdad.2021.494671.1463>

ب) منابع خارجی

- Couchez, Gerard. Civil Procedure. Paris: Dalloz, 1998.
- Wuderkehr, George & Dominique D'amborra. Intervention. *Bit L'université sorbonne*, 51(2004).

This Page Intentionally Left Blank